

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เป็นที่ทราบกันดีอยู่แล้วว่า การศึกษาเป็นปัจจัยในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีประสิทธิภาพ เพื่อที่จะเป็นเครื่องมือที่ดีในการพัฒนาประเทศไทยให้เจริญก้าวหน้าต่อไป ประเทศไทยจัดว่าเป็นประเทศกำลังพัฒนาประเทศหนึ่ง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจจากเดิมที่เน้นด้านเกษตรกรรมได้เริ่มหันสู่ด้านอุตสาหกรรมมากขึ้น เพื่อปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจของประเทศ เพื่อเข้าไปสู่กลุ่มประเทศอุตสาหกรรมใหม่ (Newly Industrialized Countries : NICs) และจากวัตถุประสงค์ในการพัฒนาประเทศนี้เองจึงได้เกิดโครงการพัฒนาเศรษฐกิจต่าง ๆ ขึ้นมากมาย รวมทั้งโครงการพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก ซึ่งจะเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาประเทศไทยไปสู่กลุ่มประเทศอุตสาหกรรมใหม่ด้วย

การพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออกได้เริ่มมาตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2524 โดยกำหนดแนวทางการพัฒนาพื้นที่แถบนี้ให้เป็นศูนย์กลางความเจริญแห่งใหม่ (สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาระบบราชการ 2531 : 1) และการพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออกนี้ นับว่ามีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศมาก ซึ่งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 6 ได้บรรจุเรื่องการพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออกไว้ในแผนงานหลัก โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญในการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก 3 ประการคือ (ไกรยุทธ อีรยยาจันท์ และ สุวัฒนา ธาดานิติ 2526 : 62)

1. มุ่งกระจายกิจกรรมทางเศรษฐกิจออกจากกรุงเทพฯ ไปสู่ส่วนภูมิภาคอย่างเป็นระบบ โดยสร้างฐานอุตสาหกรรมหลักและเมืองใหม่ให้เกิดขึ้นในพื้นที่ 3 จังหวัดของพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก

2. ปรับปรุงโครงสร้างอุตสาหกรรมของประเทศใหม่โดยให้มีอุตสาหกรรมหลักหรืออุตสาหกรรมหนักขึ้น ทั้งนี้อาศัยทรัพยากรธรรมชาติที่พบใหม่ คือ ก๊าซธรรมชาติ และทรัพยากร

อื่น ๆ มาเป็นวัตถุดิบหลัก ตลอดจนปรับปรุงโครงสร้างอุตสาหกรรมภายในประเทศจากการผลิต เพื่อทดแทนการนำเข้ามาเป็นอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก และเปลี่ยนโฉมหน้าของอุตสาหกรรม แบบล้าสมัยมาเป็นอุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีที่สูงขึ้น ซึ่งจะทำให้โครงสร้างเศรษฐกิจของประเทศ เปลี่ยนไปอยู่ในกลุ่มประเทศอุตสาหกรรมใหม่

3. สร้างความเชื่อมโยงระหว่างการพัฒนาที่ชายฝั่งทะเลตะวันออกกับภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่จะได้รับประโยชน์จากการพัฒนาท่าเรือน้ำลึกและระบบขนส่งที่มีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ รวมถึงการก่อสร้างเส้นทางรถไฟ เชื่อมโยงระหว่างพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออกกับภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อันเปรียบเสมือน "การเปิดประตูการพัฒนา" ไปสู่ภาคที่ล้าหลังของประเทศในระยะต่อไป

อย่างไรก็ดีในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมจะบรรลุผลเพียงใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับคุณภาพของทรัพยากรมนุษย์ด้วย ดังนั้นในการพัฒนาดังกล่าวจึงต้องให้ความสำคัญกับทรัพยากรมนุษย์ โดยจะต้องมุ่งพัฒนาคนให้เป็นคนดี มีความสามารถ และมีบทบาทที่เหมาะสมต่อการพัฒนาประเทศ โดยสนับสนุนการให้การศึกษา และฝึกอบรม เพื่อปลูกฝังทัศนคติ ค่านิยม ความสามารถในการทำงาน เพื่อประกอบอาชีพโดยวิธีการต่าง ๆ (กรมการศึกษานอกโรงเรียน 2530 : 41) ในขณะเดียวกัน การพัฒนาคุณภาพของคน ซึ่งถือเป็นทรัพยากรอันมีค่าของประเทศชาติ จะต้องมีส่วนสัมพันธ์กัน อย่างใกล้ชิดกับการให้การศึกษาไม่ว่าจะเป็นความรู้หรือทักษะอาชีพด้านต่าง ๆ ทั้งนี้ เพราะถ้าคนในชาติพัฒนาไปอย่างมีประสิทธิภาพแล้ว การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมย่อมจะมีประสิทธิภาพตามไปด้วย คุณภาพของทรัพยากรมนุษย์นั้น มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจอย่างมาก จนอาจกล่าวได้ว่า ความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจนั้นส่วนใหญ่มาจากความรู้และทักษะของมนุษย์นี้เอง (เทียนฉาย กิระนันท์, 2519 : 76) และมนุษย์นี้เองที่ เป็นผู้ใช้ทั้งในด้านสะสมทุนใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สร้างสังคม เศรษฐกิจ และองค์การทางการเมืองต่าง ๆ ตลอดจน เป็นผู้นำชาติไปข้างหน้า จะเห็นได้ชัดว่าประเทศใดก็ตามที่ไม่สามารถพัฒนาทักษะและความรู้ของประชาชน และนำสิ่งเหล่านี้ไปใช้ประโยชน์อย่างมีประสิทธิภาพใน เศรษฐกิจของชาติแล้ว ประเทศนั้นจะไม่สามารถพัฒนาในด้านอื่น ๆ ได้เลย (กษมา พรรณสวัสดิ์ และศิริพรรณ ดระกุลลี 2521 : 1)

องค์ประกอบในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีประสิทธิภาพ เพื่อเป็น เครื่องมือที่ดี ในการพัฒนาประเทศไทยให้มีความเจริญก้าวหน้าทางด้าน เศรษฐกิจนั้นมีหลายสิ่ง และที่สำคัญ ประการหนึ่งก็คือ การศึกษา ทั้งนี้เพราะการศึกษา เป็นตัว เร่งการพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยช่วย ให้เกิดการเรียนรู้ และปรับปรุงด้าน เทคนิควิธีการดำรงชีวิตและ/หรือประกอบอาชีพให้ดีขึ้น อันจะนำไปสู่คุณภาพชีวิตในด้าน เศรษฐกิจด้วย (สายสุรี จุติกุล อ้างถึงใน อนันต์ อัดชู 2526 : 5) ดังนั้นการจัดการศึกษาให้เหมาะสมกับท้องถิ่นและตลาดแรงงานจึง เป็นสิ่งจำเป็น อย่างยิ่ง และโดยเฉพาะสำหรับภาคตะวันออก ซึ่งผลจากการพัฒนาโครงสร้างทาง เศรษฐกิจ และสังคม ย่อมจะมีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน ดังนั้นการจัดระบบการศึกษา เพื่อส่งเสริม การพัฒนาอุตสาหกรรมก็ย่อมมีความจำเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะด้านการผลิตแรงงานให้ตรงกับลักษณะ และความต้องการของตลาดแรงงาน นอกจากนี้การศึกษาเพื่อส่งเสริมการพัฒนาภาคตะวันออกของ ประเทศไทยนั้นจะต้อง เน้นการเตรียมกำลังคนในระดับและสาขาต่าง ๆ เพิ่มขึ้นในด้านปริมาณและ คุณภาพ เพื่อให้เหมาะสมกับความต้องการในการขยายตัวด้านอุตสาหกรรมในภูมิภาคส่วนนี้ (อนันต์ อัดชู และคณะ 2526 : 6, 33)

ที่ผ่านมาการจัดการศึกษาทั้งในโรงเรียนระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษาไม่ได้ให้ ความสนใจ เรื่องงานอาชีพของผู้เรียน ผลที่ปรากฏออกมาก็คือนักเรียนส่วนใหญ่ที่ออกจากโรงเรียน ช่วงชั้นประถมศึกษาที่ดี มัธยมศึกษาที่ดีต่างว่างงาน สำหรับผู้ประกอบการที่มีฐานะดีก็พยายามส่งบุตร หลานของตนให้เรียนต่อสูงขึ้นไปเรื่อย ๆ เพราะถ้าจะให้ออกจากโรงเรียนในช่วงต้น ๆ ก็ไม่ ทราบว่าจะให้ไปทำมาหากินอะไร นักเรียนเองก็ไม่สามารถจะหาเลี้ยงชีพด้วยตนเองได้ ปัญหานี้ เป็นปัญหาใหญ่และร้ายแรง เนื่องจากว่าระบบการศึกษาของเรามีส่วน ก่อหนุนให้ขอบ เขตของปัญหานี้ ขยายตัวออกไป จะเห็นได้จากการที่โรงเรียนสามัญส่วนใหญ่มุ่งให้ผู้เรียนได้ เรียนต่อสูงขึ้นไป เรื่อย ๆ โดยไม่คำนึงถึงข้อเท็จจริงที่ว่า ผู้ที่ออกจากโรงเรียนไปแล้วไม่สามารถจะไปทำมาหากินเลี้ยง ชีพได้ในขณะนี้ส่วนใหญ่คือ นักเรียนที่ออกจากโรงเรียนสามัญนั้นเอง ซึ่งมีจำนวนนักเรียนมากกว่า ในโรงเรียนอาชีวหลาย เท่าและการที่นักเรียนออกไปจากโรงเรียนแล้วไม่สามารถหาเลี้ยงตัวได้ อาจเนื่องมาจากหลายประการ เช่น ไม่มีงานในท้องถิ่นเพียงพอสำหรับผู้ที่ต้องการทำงาน หรือ ผู้เรียนไม่มีความรู้หรือทักษะที่จะทำงานที่ว่างอยู่ หรืองานที่ว่างอยู่ต้องการผู้มีความรู้และทักษะไม่ ตรงกับที่ได้เรียนมา เป็นต้น สาเหตุแรกนั้น เป็นปัญหาทาง เศรษฐกิจซึ่งจะต้องหาทางสร้างงานใน ท้องถิ่นให้มากขึ้น ส่วนสาเหตุประการหลัง เกี่ยวกับการศึกษาอย่างมาก และจะต้องแก้ไขด้วยวิธี

ทางการศึกษา เป็น เรื่องการจัดการศึกษาเพื่องานอาชีพโดยตรง และเป็น เรื่องที่จะต้องดำเนินการโดยเร่งด่วน (ธำรง บัวศรี 2521 : 5-6)

สำหรับรูปแบบของการศึกษาที่จะนำมาพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก เพื่อตอบสนองการพัฒนาที่จะ เปลี่ยนแปลงสภาพสังคมและ เศรษฐกิจในภูมิภาคนี้อย่างรวดเร็ว ควรจะมีรูปแบบที่ค่อนข้างจะกว้างขวางและยืดหยุ่นได้มากพอสมควรนั่นคือ การศึกษานอกระบบโรงเรียน ซึ่งมีลักษณะการจัดการศึกษาที่สามารถเข้าสู่ประชาชนได้ทุกท้องถิ่น รวมทั้งในโรงงานอุตสาหกรรม ไม่จำกัดผู้เรียนว่าจะมีความสามารถระดับใด ไม่มีการกำหนดเวลาเรียนที่แน่นอนจึงเหมาะแก่ การให้การศึกษาทั่วไป และฝึกทักษะแก่คนทุกวัยทุกแห่ง (จินตนา ยูนิพันธ์ 2526 : 118) และ จากวัตถุประสงค์ของแผนพัฒนาการศึกษานอกระบบโรงเรียนในช่วงแผนพัฒนาฉบับที่ 6 ที่ว่า เพื่อขยายโอกาสทางการศึกษาแก่เด็กเยาวชน และผู้ใหญ่ที่อยู่นอกระบบโรงเรียนให้ได้รับการศึกษา ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตมีพื้นฐานในการเรียนรู้ รู้จักคิด เป็น แก้ปัญหาเป็น เห็นช่องทางในการ ประกอบอาชีพ มีคุณธรรม จริยธรรม ได้รับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ และทันต่อเหตุการณ์ รวมทั้งมีโอกาสพัฒนาทักษะและวิชาชีพตามความจำเป็นอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (กรมการศึกษา นอกระบบ 2529 : 39) ทำให้มองเห็นว่าลักษณะการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับการ พัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก ถ้าสามารถนำไปใช้ได้เหมาะสมและสอดคล้องกับ ความต้องการของบุคคลและท้องถิ่นแล้วคงจะช่วยพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในภูมิภาคนี้ให้มีคุณภาพอัน จะก่อให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาโดยรวมได้

การศึกษานอกระบบโรงเรียนที่จะสามารถช่วยให้ประชาชน ผู้รับการศึกษานำเอา ความรู้ไปใช้ได้ในช่วงระยะเวลาสั้นและทันต่อเหตุการณ์ ได้แก่ การศึกษานอกระบบโรงเรียน ทางด้านอาชีพ ซึ่งไม่เพียงแต่สนองตอบความต้องการของชุมชนและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปเท่านั้น แต่จะช่วยสนองตอบความต้องการของบุคคลซึ่งจะช่วยให้ เขาประสบผลสำเร็จและมีความสุขใน การประกอบอาชีพ (Samuel H. Osipow 1973: 105) ปัจจุบันการศึกษาทางด้านอาชีพไม่ เพียงแต่จะสนองตอบความต้องการของบุคคลเท่านั้น ยังจำเป็นต้องดำรงชีวิตอีกด้วย

จากข้อความที่กล่าวมาแล้วข้างต้นจะพบว่า ปัญหาในการพัฒนาบุคคล เพื่อให้เหมาะสม กับงานอันจะก่อให้เกิดการพัฒนานั้นติดอยู่ที่ปัญหาใหญ่ 2 ด้าน คือ ปัญหาทางด้าน เศรษฐกิจและ ทางการศึกษา ซึ่งทางด้าน เศรษฐกิจก็จะต้องพัฒนาไปตามขั้นตอนของทางสังคม เศรษฐกิจ -

โดยยึดเอาแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป็นหลักในการพัฒนาในด้านของการศึกษานั้น
เราก็มียุทธศาสตร์ที่จะใช้ระบบการศึกษาให้สอดคล้องและ เหมาะสมกับสภาพของ เศรษฐกิจและ
สังคมที่เปลี่ยนแปลงไป

ในด้านของการศึกษานอกระบบโรงเรียน ไม่ว่าจะ เป็น เรื่องของความมุ่งหมายหรือ
แนวทางในการจัดการศึกษาจะ เห็นว่าการศึกษานอกระบบโรงเรียนสามารถสนองตอบความต้องการ
ทางด้านอาชีพได้มาก กล่าวคือ จากความมุ่งหมายทั้ง 6 ข้อ ของการศึกษานอกระบบโรงเรียน
มี 3 ข้อ ที่ได้กล่าวถึงด้านอาชีพไว้ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช 2523 : 28)

1. เพื่อสอนให้ประชาชนอ่านออกเขียนได้ควบคู่ไปกับการประกอบอาชีพ
2. เพื่อสอนด้านอาชีวศึกษาให้สามารถนำไปปรับปรุงอาชีพของตนหรือเตรียมตัวให้
พร้อม เพื่อประกอบอาชีพต่อไป
3. เพื่อฝึกอบรมวิชาชีพเพิ่มเติมแก่ผู้ที่ประกอบอาชีพอยู่แล้วและต้องการจะปรับตัว
ให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของวิทยาการใหม่ ๆ เพื่อให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้น

จากสภาพเดิมของภาคตะวันออกเฉียง เป็น เขตที่อุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรธรรมชาติ และ
ภูมิอากาศที่เหมาะสมทำให้มีการใช้ดิน เพื่อการ เกษตรมาก นอกจากนั้นภาคนี้ยังมีบทบาทด้านการ
ประมงซึ่งขยายตัวมากขึ้น (ผ่องศรี วานานัน 2524 : 154) อาชีพของประชาชนในบริเวณ
ชายฝั่งทะเลตะวันออกเฉียง ส่วนใหญ่จะเป็นการประกอบอาชีพทางเกษตร ทางด้านอุตสาหกรรม
ก็จะเป็นอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร ได้แก่ โรงสีข้าว โรงงานมัน เส้น
มันอัด เม็ด โรงงานแป้งมัน โรงงานน้ำตาล โรงงานน้ำปลา โรงเลื่อยและแปรรูปไม้ โรงงานยาง
ในด้านอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่จังหวัดชลบุรีจะเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวที่สำคัญของภูมิภาคนี้
สถานที่ท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะเป็นชายทะเล ซึ่งมีชายหาดสวยงามและ เกาะต่าง ๆ ที่เหมาะแก่
การพักผ่อนหย่อนใจหลายแห่ง (สังัด อุทรานันท์ 2529 : 18)

ปัจจุบัน เมื่อภาคตะวันออกเฉียงมีโครงการพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งตะวันออกเฉียงเกิดขึ้น สภาพ
สังคมและ เศรษฐกิจของภูมิภาคนี้ได้เปลี่ยนแปลงไปจาก เดิม ซึ่งจะกลายเป็นสังคมอุตสาหกรรม
เพิ่มมากขึ้นต่อไปในอนาคต (จินตนา ยูนิพันธ์ 2526 : 73) อันจะก่อให้เกิดการจ้างแรงงาน
ทั้งทางตรงและทางอ้อมในภาคอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นประมาณ 300,000 คน ซึ่งยังไม่รวมถึง

แรงงานที่จะเกิดขึ้น เนื่องจากกิจกรรมต่อเนื่องทางด้านพาณิชย์กรรมและบริการอื่น ๆ ที่จะตามมา (กรมอาชีวศึกษา 2530: 14)

ตามที่กล่าวมาแล้วข้างต้นว่า การศึกษา เป็น เครื่องมือในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญ นอกจากนี้การศึกษายังมีความสัมพันธ์กับการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างใกล้ชิดยิ่งสังคมปัจจุบัน ย้ำการเศรษฐกิจมากขึ้น การศึกษาก็จำเป็นจะต้องขยายออกไปทั้งคุณภาพและปริมาณเพื่อสนองความต้องการทางเศรษฐกิจ (สิทธิชัย ธาดานิติ 2529: 68) ดังนั้นการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจจำเป็นจะต้อง เปลี่ยนรูปแบบการจัดสอนวิชาชีพจากที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการประหยัดและ เพิ่มรายได้ให้กับตนเองมาก เป็นการเพิ่มผลผลิตให้กับตนเองและสังคม และการอาชีพเพื่อธุรกิจของตนเอง (สมาคมการศึกษาแห่งประเทศไทย 2526: 53)

ในเรื่องของการศึกษา เพื่ออาชีพนั้นจะต้องคำนึงถึงความต้องการส่วนบุคคล และความต้องการของตลาดแรงงาน เป็นหลัก การศึกษาด้านอาชีพที่ดีจึงควรมีทั้งสองลักษณะประกอบกัน เพราะถ้าบุคคลได้เลือกเรียนอาชีพใดแล้วไม่สามารถนำความรู้หรือทักษะที่ได้ร่ำเรียนมาไปใช้ประกอบอาชีพในตลาดแรงงานได้ก็ไม่ถือว่าบุคคลนั้นประสบผลสำเร็จในการประกอบอาชีพ ดังที่อนันต์ อัดชู และคณะ (2526: 49) ได้เสนอแนวคิดและประสบการณ์ทางอาชีพ (Career Education) ว่าจะต้องประกอบด้วยการตื่นตัวทางอาชีพ (Career Awareness) การปรับตัวและการเรียนรู้เรื่องอาชีพ (Career Orientation) การสำรวจและการปรับตัวให้เข้ากับโลกแห่งการงาน (Exploration of the world of work) การเตรียมตัวสำหรับการประกอบอาชีพอย่างมีประสิทธิภาพ (Preparation for career proficiency) และ ความเข้าใจเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพกับแบบแผนการดำรงชีวิตของบุคคล (Understanding the relationships between a career and one s life style)

สำหรับการศึกษาเพื่ออาชีพของชายฝั่งทะเลตะวันออกนั้น ควรจะมีลักษณะและรูปแบบในการจัดการศึกษาที่สมดุลและเป็นประโยชน์ตรงกับความต้องการของผู้ประกอบอาชีพและตลาดแรงงาน (วิระวัฒน์ อุทัยรัตน์ 2526: 51) เพราะว่าเป้าหมายหนึ่งของการศึกษาก็เพื่อตอบสนองความต้องการของสังคม ซึ่งแต่ละสังคมก็มีความแตกต่างกันออกไป การศึกษาของสังคมหนึ่งก็ย่อมตอบสนองความต้องการเฉพาะสังคมหนึ่งเท่านั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งความต้องการทางด้านการศึกษา เพื่ออาชีพของแต่ละสังคมก็ยิ่งมีความแตกต่างกัน (จินตนา ยูนิพันธ์ 2526: 37)

จากโครงการพัฒนาพื้นที่บรี เวชชายฝั่งทะเลตะวันออกใน 3 จังหวัดที่เกิดขึ้นย่อมจะมีผลทำให้สภาพ เศรษฐกิจและสังคมในพื้นที่นี้เกิดการ เปลี่ยนแปลงและมีความแตกต่างไปจากสังคมอื่นในประเทศด้วยเช่นกัน และจากสภาพที่เปลี่ยนแปลงไปนี้ย่อมมีผลกระทบต่อประชาชนในเขตพื้นที่ดังกล่าวในด้านต่าง ๆ ติดตามมาด้วยคือ ผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมธรรมชาติ ผลกระทบต่อระบบนิเวศวิทยา ผลกระทบด้านประชากร ผลกระทบต่อคุณค่าการใช้ประโยชน์ของประชาชน และผลกระทบต่อคุณภาพชีวิต (ไกรยุทธ ชีรตยานันท์ และ สุวัฒนา ธาดานิติ 2527: 7-8)

จะเห็นได้ว่าสภาพ เศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปของบรี เวชชายฝั่งทะเลตะวันออกนี้มีส่วนทำให้สภาพและการดำเนินชีวิตของประชาชนในพื้นที่ดังกล่าว เปลี่ยนแปลงตามไปด้วย นั่นก็หมายถึงสภาพและความต้องการ เกี่ยวกับการประกอบอาชีพ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการดำเนินชีวิตย่อมจะต้องมีความแตกต่างไปจากสภาพของสังคม เดิมที่ผ่านมา ในส่วนของการศึกษานอกโรงเรียนนั้นนับได้ว่ามีลักษณะและรูปแบบที่ค่อนข้างกว้างขวางและยืดหยุ่นมากกว่ารูปแบบการจัดการศึกษา ลักษณะอื่น ๆ นอกจากนั้นประชากรที่เป็น เป้าหมายของการศึกษานอกโรงเรียนนั้นหลากหลายมีทั้งเด็ก เยาวชน และผู้ใหญ่ และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง เยาวชนและผู้ใหญ่วัยต้น ซึ่งเป็นประชากรกลุ่มใหญ่ที่ตรงกับกลุ่ม เป้าหมายของการศึกษานอกโรงเรียนและเป็นวัยที่เป็นทรัพยากรอันมีค่ายิ่งของประเทศชาติ เพราะ เศรษฐกิจและสังคมจะพัฒนา เจริญก้าวหน้าไปเพียงใดนั้นย่อมขึ้นอยู่กับประชากรกลุ่มนี้ เสีย เป็นส่วนใหญ่

การศึกษาสภาพและความต้องการการศึกษานอกโรงเรียนด้านอาชีพของประชาชนในเขตพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก จะช่วยให้การจัดการศึกษาด้านอาชีพนั้นสามารถสนองตอบความต้องการของบุคคลและสังคมได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม อันจะเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนและสภาพ เศรษฐกิจและสังคม โดยส่วนรวมในพื้นที่ดังกล่าวได้ส่วนหนึ่ง

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพของการจัดการศึกษานอกโรงเรียนด้านอาชีพ และความต้องการการศึกษานอกโรงเรียนด้านอาชีพของประชาชนในเขตพื้นที่ในชายฝั่งทะเลตะวันออก ซึ่งการดำเนินชีวิตในด้านต่าง ๆ คงจะต้องเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพ เศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม เพื่อประชากรอัน เป็นทรัพยากรที่มีค่ายิ่งของประเทศชาติและได้นำความรู้และทักษะต่าง ๆ ที่ได้รับไปพัฒนาท้องถิ่นและประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้าต่อไปได้อย่างดีและมีคุณภาพ

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของการจัดการศึกษานอกโรงเรียนด้านอาชีพใน เขตพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก
2. เพื่อศึกษาความต้องการการศึกษานอกโรงเรียนด้านอาชีพของประชาชนใน เขตพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสภาพทั่วไปของประชาชน เช่น เพศ อายุ การศึกษา ฯลฯ กับความต้องการการศึกษานอกโรงเรียนด้านอาชีพของประชาชนใน เขตพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาสภาพและความต้องการการศึกษานอกโรงเรียนด้านอาชีพเท่านั้น โดยจะศึกษาสภาพและความต้องการของประชากรที่อยู่ในวัยผู้ใหญ่ตอนต้นที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปี - 34 ปี เท่านั้น และพื้นที่ที่จะทำการวิจัยครั้งนี้จะมุ่งศึกษาสภาพและความต้องการการศึกษานอกโรงเรียนของประชาชนที่อยู่ในเขตพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก 3 จังหวัด คือ ฉะเชิงเทรา ชลบุรี และระยอง

ตัวแปรที่ต้องการศึกษา

1. สภาพปัจจุบันของการจัดการศึกษานอกโรงเรียนด้านอาชีพใน เขตพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก ได้แก่
 - หน่วยงานที่จัดการศึกษานอกโรงเรียนด้านอาชีพ
 - ประเภทของกิจกรรม/โครงการ
 - วิชาที่จัดสอน/ฝึกอบรม
 - ระยะเวลาในการจัดกิจกรรม
 - เวลาในการจัดกิจกรรม
 - ความถี่ในการจัดกิจกรรม
 - วิธีการจัดกิจกรรม
 - พื้นที่ที่ดำเนินงาน
 - ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน

2. สภาพทั่วไปและความต้องการของประชาชนในเขตพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก
ตัวแปรอิสระได้แก่

- เพศ
- อายุ
- การศึกษา
- สถานภาพการสมรส
- อาชีพ
- รายได้
- จำนวนสมาชิกในครอบครัว
- บริเวณที่อยู่อาศัย
- ระยะเวลาที่อยู่ในพื้นที่

ตัวแปรตาม ได้แก่ ความต้องการการศึกษานอกโรงเรียนด้านอาชีพ

คำจำกัดความของการวิจัย

เพื่อความเข้าใจตรงกัน ผู้วิจัยขอให้ความหมายของคำที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

1. การศึกษานอกโรงเรียน หมายถึง กิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนที่หน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน จัดขึ้น เพื่อพัฒนาส่งเสริมหรือให้ความรู้ด้านอาชีพ ซึ่งไม่อยู่ในหลักสูตรระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา อาชีวศึกษา หรืออุดมศึกษา และไม่จำกัดเฉพาะกิจกรรมของกรมการศึกษานอกโรงเรียน เท่านั้น

2. ความต้องการการศึกษานอกโรงเรียนด้านอาชีพ หมายถึง ความคาดหวังหรือแรงจูงใจของประชากรกลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษาหาความรู้ด้านอาชีพต่าง ๆ เพื่อจะนำความรู้นั้นไปใช้ในชีวิตประจำวัน ปรับปรุงอาชีพเดิมที่ทำอยู่แล้วให้ดีขึ้น หรือนำความรู้ด้านอาชีพเพื่อไปประกอบอาชีพใหม่

3. การศึกษาด้านอาชีพ หมายถึงวิชาชีพต่าง ๆ ที่จัดโดยหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานอกโรงเรียน ในปัจจุบันแบ่งเป็น 5 หมวดใหญ่ ๆ คือ เกษตรกรรม ช่างอุตสาหกรรม ช่างศิลปหัตถกรรม ช่างคหกรรม พาณิชยกรรม และธุรกิจบริการ

4. เกษตรกรรม หมายถึงวิชาชีพที่เกี่ยวกับงานเกษตรกรรม 3 ด้าน คือ การเพาะปลูก การเลี้ยงสัตว์ และการประมง

5. ช่างอุตสาหกรรม หมายถึง วิชาช่างที่จะนำความรู้ไปใช้ในงานด้านอุตสาหกรรม ได้แก่ ช่างก่อสร้าง ช่างกลโรงงาน ช่างยนต์ ช่างไฟฟ้า ช่างอิเล็กทรอนิกส์ ช่างเชื่อม ช่างโลหะแผ่น ช่างต่อเรือ ช่างกลเรือ ช่างจักร และช่างทำเครื่องมือ ช่างเขียนแบบ เครื่องกล ช่างเทคนิค สถาปัตยกรรม ช่างสำรวจ ช่างเคหภัณฑ์ เหมืองแร่ เปโตรเคมี

6. ช่างศิลปหัตถกรรม หมายถึง วิชาช่างที่ต้องใช้ความสามารถในการทำด้วยมือหรือ ศิลป ได้แก่ สิ่งทอ เครื่องหนัง ช่างโลหะรูปพรรณ ช่างทำดอกไม้สด ช่างทำดอกไม้แห้ง ช่างเพ้นท์ ช่างถม ช่างเจียรในหลอย ช่างแกะสลักไม้ ช่างเครื่องแก้ว ช่างเขียนภาพ ช่างทำเครื่องดนตรี ช่างมุก ช่างทำเครื่องเงิน

7. ช่างคหกรรม หมายถึง วิชาช่างที่เกี่ยวกับการบ้านการเรือนและการแต่งกาย ได้แก่ ช่างอาหารขนม ช่างเสริมสวย ช่างตัดเสื้อผ้า ช่างเย็บที่นอน ช่างตัดผม ช่างประดิษฐ์ ของชำร่วย

8. พาณิชยกรรม หมายถึง วิชาชีพที่เกี่ยวกับการค้าขาย ได้แก่ พิมพ์ดีด บัญชี การตลาด การขาย คอมพิวเตอร์ธุรกิจ

9. ธุรกิจบริการ หมายถึง วิชาชีพที่เกี่ยวกับงานให้บริการต่าง ๆ ได้แก่ การท่องเที่ยว การโรงแรม โกด์ และมัคคุเทศก์ ภาษาต่างประเทศ ชัก-รีด พนักงานต้อนรับ พนักงานเสิร์ฟ และ อาชีพที่บริการประชาชน เช่น รัฐวิสาหกิจ ข้าราชการ

10. ประชาชน หมายถึง ประชาชนทั้งเพศชายและเพศหญิง ที่มีอายุอยู่ในช่วงระหว่าง 15 - 34 ปี โดยยึดเอาวัยผู้ใหญ่ตอนต้น (สมบูรณ์ ศาลยาชีวิต 2526: 39, 43-52) เป็นเกณฑ์

11. เขตพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก หมายถึง บริเวณจังหวัดที่อยู่แถบชายฝั่งทะเล ตะวันออกและอยู่ในโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก 3 จังหวัด คือ ฉะเชิงเทรา ชลบุรี และระยอง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบสภาพการจัดการศึกษานอกโรงเรียนด้านอาชีพในเขตพื้นที่ชายฝั่งทะเล

ตะวันออก

2. ได้เข้าใจสภาพทั่วไปและความต้องการการศึกษานอกโรงเรียนด้านอาชีพของประชาชนในเขตพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก

3. เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงและจัดการการศึกษานอกโรงเรียนด้านอาชีพให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของประชาชน เขตพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก

4. เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมอาชีพใหม่ ๆ ที่ตรงกับความต้องการของประชาชนและเหมาะสมกับสภาพ เศรษฐกิจและสังคมของบริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก